

УКРАЇНА

НАЦІОНАЛЬНА РАДА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ

01601, Київ - 34, вул. Прорізна, 2, тел. (38044) 278-68-32, факс (38044) 278-74-90

<http://www.nrada.gov.ua>, E-mail: nrada@nrada.gov.ua

29.11 2018 р. № 30/42

на № _____

**Голові Верховної Ради України
А. Парубію**

вул. Грушевського, 5, м. Київ, 01008

На № 11/10-1126 від 09.11.2018

Шановний Андрію Володимировичу!

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення розглянула направлений Вами депутатський запит народних депутатів України Іонової М.М. та Геращенко І.В. від 06.11.2018 № 921 щодо вжиття заходів з удосконалення державної інформаційної політики у сфері протидії інформаційним загрозам в Україні.

Інформуємо, що по суті порушеного питання народним депутатам України надано відповідь у законодавчо встановлений термін.

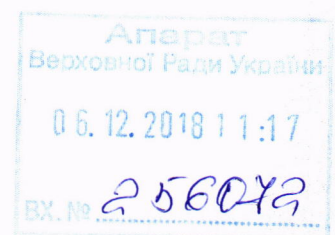
На Ваше прохання надсилаємо копію цієї відповіді для ознайомлення.

З повагою

Голова Національної ради

Ю. Артеменко

Пархоменко І.В.
270-55-31

УКРАЇНА

НАЦІОНАЛЬНА РАДА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ

01601, Київ - 34, вул. Прорізна, 2, тел. (38044) 278-68-32, факс (38044) 278-74-90

<http://www.nrada.gov.ua>, E-mail: nrada@nrada.gov.ua

29.11.2018 р. № 921/11

на № _____

Народним депутатам України
Іоновій М.М.
Геращенко І.В.

вул. Грушевського, 5, м. Київ, 01008

Шановні Маріє Миколаївно та Ірино Володимирівно!

На Ваш депутатський запит від 06.11.2018 № 921 щодо вжиття заходів з удосконалення державної інформаційної політики у сфері протидії інформаційним загрозам в Україні надаємо таку інформацію.

Чинне законодавство у сфері телебачення і радіомовлення, яким у своїй діяльності керується Національна рада під час здійснення наглядових повноважень, потребує змін з метою можливості ефективного реагування на наявні виклики та загрози, врахування соціально-політичної ситуації в країні, у тому числі трагічних подій на сході України, окупації окремих територій державою-агресором та ведення нею інформаційної агресії. Зміцнення і захист національного інформаційного простору є невід'ємною складовою забезпечення її національної безпеки і національного суверенітету загалом.

Лише наприкінці 2016 року, після майже двох років агресії Російської Федерації, вперше на законодавчому рівні було встановлено розміри штрафних санкцій за порушення законодавства у сфері телебачення і радіомовлення, завдяки чому Національна рада отримала такий дієвий важіль впливу на ліцензіатів, як санкція «стягнення штрафу», обмежуючись до цього лише санкцією «попередження».

Так, частина друга статті 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» була доповнена положеннями, відповідно до яких не допускається використання телерадіоорганізацій, зокрема, для закликів до розв'язування агресивної війни або її пропаганди та/або розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті. В свою чергу, стаття 72 зазначеного Закону, після внесення відповідних змін, передбачає штрафну санкцію (не залежно від застосування до порушника санкцій у вигляді попередження) у розмірі 25% розміру ліцензійного збору, у тому числі,

за заклики до розв'язування агресивної війни або її пропаганди та/або розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті.

Водночас, попри достатню увагу законотворця до згаданого вище порушення та його суспільну небезпечку, що в сукупності знайшло своє відображення у відносно суворій санкції, практичне застосування зазначених положень законодавства ускладнюється багатьма чинниками.

Фіксуючи під час здійснення офіційного моніторингу телерадіопрограм ознаки порушення вимог, зокрема, частини другої статті 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», Національна рада за результатами проведеної перевірки застосовує передбачені чинним законодавством санкції.

Разом з тим, телерадіоорганізації як під час розгляду питання на засіданні Національної ради так і в подальшому в судових інстанціях ставлять під сумнів правомірність встановлення Національною радою у тих чи інших висловлюваннях наявності закликів до розв'язування агресивної війни або її пропаганди та/або розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, пояснюючи ці висловлювання оціночними судженнями та відсутністю, на їх думку, висновків спеціалістів, які мають певні спеціальні знання та законні повноваження здійснювати таку кваліфікацію.

Варто зазначити, що діяльність Національної ради є колегіальною, члени Національної ради відповідають законодавчим вимогам щодо фаховості та досвіду роботи, а самі рішення в мотивувальній частині містять обґрунтування щодо їх прийняття.

Оскільки прямих повноважень Національної ради (як і у будь-якого іншого державного органу, окрім у випадку призначення судової експертизи висловлювань) щодо надання правової оцінки подібним висловлюванням законодавство не містить, це є підставою для маніпуляції у питанні дотримання вимог законодавства телерадіоорганізаціями, затягування розгляду спірних питань у суді та скасування рішень Національної ради.

З огляду на зазначене вище, доцільно законодавчо наділити Національну раду повноваженнями надавати експертні висновки або іншим чином юридично закріпити їх статус, що не потребуватиме проведення додаткових експертиз.

До того ж, питання надання оцінки певним висловлюванням та сюжетам постає не лише в питанні захисту інформаційного простору, а й стосовно трансляції телерадіоорганізацією програм або їх відеосюжетів, які можуть завдати шкоди фізичному, психічному чи моральному розвитку дітей та підлітків.

Потребує уваги той факт, що чинне законодавство не охоплює повною мірою той інструментарій маніпуляцій, який застосовується деякими засобами масової інформації для дестабілізації суспільства. Згадана вище частина друга статті 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» потребує доповнення положеннями, які б, зокрема, не допускали використання телерадіоорганізацій для дискримінації осіб за ознаками участі у збройних формуваннях України на території Луганської і Донецької областей (АТО, ООС тощо) та інших дій, спрямованих на боротьбу за територіальну цілісність України (анексія Автономної Республіки Крим) у період з 01 лютого 2014 року;

заперечення чи виправдання агресивної політики Російської Федерації проти України (анексії Автономної Республіки Крим та збройної агресії на території Луганської і Донецької областей); поширення висловлювань чи інших форм самовираження про причетність органів державної влади України, її вищих посадових осіб до організації та вчинення агресивних дій щодо окремих регіонів України (Автономної Республіки Крим, Луганська та Донецька області); заяв представників органів державної влади України національного, регіонального та місцевого рівнів, заяв офіційних осіб, які можуть бути обґрунтовано сприйняті як розпалювання ненависті або як висловлювання, які можуть легітимізувати розповсюдження або стимулювання расової ненависті, ксенофобії, антисемітизму або інших форм дискримінації чи ненависті, яка ґрунтується на нетерпимості.

З метою створення ефективного механізму застосування положень законодавства у сфері телебачення і радіомовлення необхідно імплементувати до нього термінологію, яка використовується у Доктрині інформаційної безпеки України, затвердженій рішенням РНБОУ від 29.12.2016 та введеної в дію Указом Президента України від 25.02.2017 № 47/2017. Зокрема, мова йде про такі терміни, як «дезінформація», «деструктивна пропаганда», «руйнівний інформаційно-психологічний вплив», «інформаційна експансія», «інформаційна агресія», «інформаційна війна», «спеціальні інформаційні операції», «пропаганда ізоляціоністських та автономістських концепцій співіснування регіонів в Україні».

Також захист інформаційного простору держави не може бути забезпечений без змін до законодавчого врегулювання прозорості власності та фінансування електронних засобів масової інформації.

Так, у 2015 році до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» були внесені положення, якими зобов'язано телерадіоорганізації та провайдерів програмної послуги здійснювати розкриття структури власності шляхом щорічного подання (до 31 березня) до Національної ради звіту про свою структуру власності та розмішувати її на своєму офіційному сайті. У разі несподання зазначеної звітної інформації до Національної ради або її нечасного подання, телерадіоорганізація сплачує штраф у розмірі 5% загальної суми ліцензійного збору за всіма ліцензіями, власниками яких є порушник.

Також відповідно до чинного законодавства Національна рада може визначити структуру власності непрозорою лише на етапі видачі або продовження відповідної ліцензії. Водночас частина друга статті 12 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» містить заборону на заснування телерадіоорганізацій або провайдерів програмної послуги, зокрема, і щодо заснування фізичними і юридичними особами, які є резидентами країни, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом, та не містить жодних обмежень щодо кінцевих бенефіціарних власників, які здійснюють вирішальний вплив на діяльність компанії, а також наявності у структурі власності компаній, зареєстрованих в офшорних зонах та трастових компаній.

Питання фінансової прозорості власності, на жаль, взагалі не врегульовано чинним законодавством, а тому вплив на діяльність ЗМІ через фінансування залишається поза межами повноважень Національної ради.

З огляду на зазначене, доцільно передбачити у статті 19 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» положення, які б передбачали заборону будь-якого прямого або опосередкованого фінансування телерадіоорганізацій фізичними і юридичними особами, які є резидентами країни, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом.

Стосовно питання прозорості власності та фінансування ЗМІ, вважаємо доцільним розширити повноваження Національної ради в частині видів санкцій, які можуть бути нею застосовані, передбачивши такий вид санкції, як «призупинення дії ліцензії», зокрема, у випадках:

будь-якого прямого або опосередкованого фінансування телерадіоорганізацій фізичними і юридичними особами, які є резидентами країни, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом;

у разі наявності на будь-якому рівні ланцюга володіння корпоративними правами суб'єкта інформаційної діяльності осіб, які внесені до переліку юридичних або фізичних осіб, до яких рішенням Ради національної безпеки і оборони України застосовані персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції);

у разі наявності осіб, які здійснюють вирішальний вплив на управління або господарську діяльність суб'єкта інформаційної діяльності у сфері телебачення і радіомовлення безпосередньо або опосередковано, які внесені до переліку юридичних або фізичних осіб, до яких рішенням Ради національної безпеки і оборони України застосовані персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції), на строк дії таких санкцій.

Також потребує уваги та законодавчого врегулювання поширення на території України іноземних програм, зокрема, виробником яких є держава-агресор. Регулювання порядку ретрансляції іноземних програм здійснюється статтею 42 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», відповідно до якої ретрансляція телерадіопрограм та передач, зміст яких відповідає вимогам Європейської конвенції про транскордонне телебачення, на території України не обмежується.

Суб'єкт господарювання, який перебуває під юрисдикцією України, має на меті здійснювати ретрансляцію програм та передач і отримав на це дозвіл від правовласника (виробника), який не підпадає під юрисдикцію держави-члена Європейського Союзу або держави, яка ратифікувала Європейську конвенцію про транскордонне телебачення, має право здійснювати ретрансляцію програм та передач лише за умови відповідності їх змісту вимогам законодавства України, Європейської конвенції про транскордонне телебачення та у разі їх включення до переліку програм, що ретранслюються, за рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

При цьому, за відсутності в законодавстві відповідних критеріїв включення Національною радою іноземних програм, формування відповідного переліку з урахування інформаційних загроз держави-агресора викликає

критику та звинувачення в утисках свободи слова, порушенні положень зазначеної Конвенції, у тому числі з боку іноземних організацій.

Законом України №674-VIII від 03.09.15 були внесені зміни до статі 17 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», якими доповнено частину другу положеннями, згідно з якими «Національна рада має право приймати регуляторні акти **виключно** у випадках, передбачених законом.». Зазначеними положеннями суттєво обмежені регуляторні повноваження Національної ради та унеможлиблюється ефективне та оперативне регулювання сфери телебачення і радіомовлення, що є неприпустимим з точки зору міжнародної практики діяльності регуляторів у сфері медіа.

Також слід зазначити, що законодавство розділяє відповідальність фізичних та юридичних осіб стосовно поширення відповідної інформації. Національна рада наділена повноваженнями щодо здійснення нагляду за діяльністю саме телерадіоорганізації – юридичних осіб. Натомість ефективне реагування на висловлювання фізичних осіб, які за своїм змістом є закликами до розв'язування агресивної війни або її пропаганди та/або розпалюванням національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті може бути здійснено за участі Служби безпеки України.

Дякуємо за розуміння необхідності на законодавчому рівні підсилити повноваження Національної ради та готові всіляко сприяти розробці і прийняттю необхідних змін.

З повагою

Голова Національної ради

Ю. Артеменко